

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/143/2021
Identifikačné číslo spisu:	4115223221
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4115223221.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Súkromná materská škola MULTISOUND JAPAN, Tovarníky, Odbojárov 4, IČO: 42 335 264, zast. advokátom JUDr. Andrejom Garom, Bratislava, Štefánikova 14, proti žalovanému I. A., narodenému V., E., o vydanie účtovnej dokumentácie, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 14C/459/2015, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre zo 06. júna 2019 sp. zn. 8Co/16/2019, takto

rozhodol:

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Nitre zo 06. júna 2019 sp. zn. 8Co/16/2019 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Nitra (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. novembra 2017 č. k. 14C/459/2015-300 výrokom I. návrh žalovaného na zastavenie konania zamietol; výrokom II. zaviazal žalovaného odovzdať žalobcovi účtovnú dokumentáciu žalobcu za obdobie od 01. januára 2014 do 12. júna 2015 vedenú v zmysle zákona o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. v platnom znení, účtovné doklady, účtovné zápisy, účtovné knihy, odpisový plán, inventúrne súpisy, účtovný rozvrh, účtovnú závierku a výročnú správu, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku; výrokom III. priznal žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanovením § 126 ods. 1, § 18 ods. 1, 2 písm. a) až d), § 20a ods. 1 Občianskeho zákonníka zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“), § 23 ods. 1, § 17 ods. 1 písm. a), c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“), § 27 ods. 6 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), § 4 ods. 1, 5, 6 zákona o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. v platnom znení.

1.2. Okresný súd sa najskôr zaoberal podmienkou konania, a to namietanou neexistenciou právnej subjektivity žalobcu. Mal za nesporné, že žalobca ako škola bol na základe rozhodnutia žiadosti samotného zriaďovateľa (spoločnosti MULTISOUND JAPAN s. r. o.) rozhodnutím Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) z 01. júna 2016 vyradený zo siete škôl a školských zariadení s účinnosťou ku dňu 12. júla 2016 (tu súd poukázal, že jedným z dôvodov, ktoré zriaďovateľa školy k tomuto kroku viedli, je aj absencia účtovnej dokumentácie). Samo MŠVVaŠ SR vo

svojom vyjadrení uviedlo, že informáciou, či zriaďovateľ školu zrušil, nedisponuje, súčasne platné predpisy neukladajú zriaďovateľovi zaslať ministerstvu informácie o zrušení školy. Z právnej úpravy vyplýva, že je výlučne len na zriaďovateľovi, kedy rozhodne o zrušení školy (§ 23 ods. 1, 2 zákona č. 596/2003 Z. z.). Nedodržanie termínu zrušenia školy stanoveného v žiadosti o vyradenie školy zo siete (do 30 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia o vyradení zo siete) zákon nesankcionuje žiadnym následkom, a už vôbec nie zrušením školy ex lege, nakoľko k zrušeniu školy môže dôjsť len právnym úkonom zriaďovateľa školy, ku ktorému podľa čestného prehlásenia nedošlo. Na základe uvedeného mal súd existenciu právnej subjektivity žalobcu za preukázanú, čím je splnená namietaná podmienka konania a nie je dôvod na zastavenie konania. Preto súd návrh žalovaného na zastavenie konania zamietol.

1.3. Čo sa týka vecnej stránky sporu, okresný súd ustálil, že aktívna vecná legitimácia žalobcu v konaní je daná, nakoľko je vlastníkom účtovnej dokumentácie, ktorú žiadal vydať, táto sa nenachádza v jeho moci a zadržiavaním predmetnej dokumentácie dochádza k porušovaniu jeho vlastníckeho práva. Za podstatnú povinnosť žalobcu v danej veci súd považoval preukázanie nadobudnutia držby žalovaným. Súd mal za to, že táto skutočnosť bola v konaní nesporná, preto ju nebolo treba preukazovať. Zo zhodného tvrdenia oboch strán vyplývalo, že v čase, keď sa žalovaný stal štatutárnym orgánom žalobcu, A. U. mu odovzdala celú účtovnú dokumentáciu, ktorú odviezol do sídla školy Javorová 12, Nitra (výpoveď žalovaného na pojednávaní dňa 02. novembra 2015). Podľa názoru súdu žalobca existenciu držby žalovaného v čase súdneho konania preukazovať nemusel, nakoľko žalovaný má povinnosť preukazovať stratu držby, keď žalovaný dôkazné bremeno o strate držby, a teda aj straty pasívnej legitimácie, neuniesol.

1.4. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že po skončení funkcie žalovaný disponoval dokumentmi (minimálne personálnymi, mzdovými, pedagogickými, avšak vzhľadom na to, že podľa vyjadrenia svedkov sa všetko účtovníctvo viedlo v škole, aj ostatnou dokumentáciou) a bolo jeho povinnosťou ich odovzdať. Zo žiadnych skutočností nevyplýva, že by účtovnú dokumentáciu vydal tretej osobe, resp. umožnil tretej osobe, aby s ňou nakladala, žalovaný toto ani netvrdil. Tvrdenia žalovaného, že po zániku jeho funkcie ako štatutárneho orgánu s účtovnou dokumentáciou nenakladal, a že ju má v držbe tretia osoba - spoločnosť Orpheus Production s. r. o. (vlastník budovy, kde sídlili priestory školy a kde bola účtovná dokumentácia podľa vyjadrenia žalovaného a svedkov uložená a kde sa aj spracovávala), nie sú spôsobilé vyvolať zmenu stavu faktickej držby. Podľa názoru súdu, ak je podľa tvrdenia žalovaného dokumentácia v budove školy, resp. v priestoroch spoločnosti Orpheus Production s. r. o., nič nebráni tomu, aby žalovaný po dohode s vlastníkom budovy predmetnú dokumentáciu z tohto miesta odovzdal žalobcovi, nehovoriac o tom, že mu táto povinnosť po skončení funkcie štatutárneho orgánu vyplývala z povinností riadne túto funkciu ukončiť. Nemôže byť akceptovateľný stav, kedy štatutárny orgán po skončení svojej funkcie stráca akékoľvek povinnosti vyplývajúce mu z bývalej funkcie dôvodiť, že už túto funkciu nevykonáva a nie je na žiadne konanie oprávnený. Naopak je povinný vykonať všetky kroky k riadnemu odovzdaniu funkcie. Žalovaný síce uviedol, že nemá prístup do budovy, ale toto svoje tvrdenie nijakým spôsobom nepreukázal, ani nenavrhol žiadne dôkazy na preukázanie týchto tvrdení. Na základe vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že žalovaný nadobudol držbu k predmetnej dokumentácii, relevantne nepreukázal stratu jej držby, a preto je pasívne vecne legitimovaný v konaní o vydanie tejto veci. Nakoľko účtovnú dokumentáciu nevydal, je žaloba dôvodná, a preto jej súd vyhovel.

1.5. O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

Odvolanie, argumentácia strán sporu

2. Proti rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný, ktorý namietal nesprávne právne posúdenie v zamietajúcej časti týkajúcej zastavenia konania. Uviedol, že ak zriaďovateľ materskej školy nerozhodol o jej zrušení, táto má zachovanú právnu subjektivitu. Poukázal na ustanovenie § 27 ods. 6 zákona o školách, z ktorého vyplýva, že ak má mať materská škola právnu subjektivitu, musia byť kumulatívne splnené dve podmienky, a to zaradenie do siete škôl a školských zariadení a rozhodnutie zriaďovateľa, že je právnickou osobou. Ak jedna z podmienok nie je splnená, materská škola stráca subjektivitu. Existuje množstvo materských škôl, ktoré nemajú právnu subjektivitu, pretože o nej nerozhodol zriaďovateľ, ale môžu vykonávať svoju činnosť, pretože sú zaradené do siete škôl. O materskej škole ale nemožno hovoriť, ak nebola do siete škôl a školských zariadení zaradená, prípadne bola vyradená, ako to bolo v prípade žalobcu. S odkazom na § 18 ods. 2 písm. d) OZ a naň nadväzujúci

Školský zákon mal odvolateľ za to, že ak bola materská škola vyradená zo siete škôl, nie je právnickou osobou v zmysle Školského zákona. Namietal neurčitosť žalobného petitu a následnú jeho nevykonateľnosť. Tiež namietal pochybenie súdu prvej inštancie v procese dokazovania, ako aj jeho skutkové a právne závery. Pre prípad, že sa odvolací súd s jeho názorom o strate právnej subjektivity žalobcu nestotožní, navrhol rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť alebo zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

2.1. Žalobca v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného nesúhlasil s argumentáciou odvolateľa ohľadom právnej subjektivity s odkazom na § 27 ods. 6 zák. č. 245/2008 Z. z. a z neho odvodenie splnenia kumulatívnych podmienok na vznik právnej subjektivity materskej školy. Mal za to, že zaradením školy do siete škôl vzniká právo vykonávať výchovu a vzdelávania podľa školského zákona, pričom právna subjektivita vznikla žalobcovi odo dňa zriadenia. Vyradením zo siete škôl a školských zariadení nemohlo dôjsť k zániku jej právnej subjektivity, keď súd prvej inštancie túto správne posúdil aj s ohľadom na § 23 ods. 1, 2 zák. č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Navrhol rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného uznesením zo 06. júna 2019 č. k. 8Co/16/2019-340 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavil (prvý výrok) a žalovanému nepriznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania (druhý výrok).

3.1. Odvolací súd dospel k právnomu záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné a právny záver súdu prvej inštancie o právnej subjektivite žalobcu nie je správny s odvolaním sa najmä na ustanovenia § 18 ods. 2, § 19 ods. 1 a 2, § 20a ods. 1 a 2 OZ, § 15 ods. 1 až 3 zák. č. 569/2003 Z. z. (správne zákon č. 596/2003 Z. z., pozn. dovolacieho súdu), § 23a zák. č. 596/2003 Z. z.

3.1.1. V tejto súvislosti žalovaný poukazoval na ustanovenie § 27 ods. 6 zák. č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z ktorého podľa neho vyplýva, že ak má mať materská škola právnu subjektivitu, musia byť kumulatívne splnené dve podmienky, a to zaradenie do siete škôl a školských zariadení a rozhodnutie zriaďovateľa, že je právnickou osobou. Ak jedna z podmienok nie je splnená, materská škola stráca subjektivitu. S uvedeným názorom sa odvolací súd stotožnil s poukazom na nižšie uvedené dôvody.

3.2. Zo spisu vyplýva, že žalobca bol ako subjekt oprávnený uskutočňovať výchovu a vzdelávanie podľa zák. č. 245/2008 Z. z., školský zákon v zmysle § 16 zák. č. 596/2003 Z. z. rozhodnutím MŠVVaŠ SR č. 2012-451/31142:10-916 z 19. júla 2012. Podľa Dodatku k Zriaďovacej listine žalobcu z 31. augusta 2012 bol zriaďovateľom - spoločnosťou MULTOSOUND JAPAN, s. r. o., IČO: 35 970 537 zriadený ako súkromná materská škola UNITED NATIONS ELEMENTARY SCHOOL, so sídlom Javorová 644/12, Nitra s predmetom činnosti zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí v cudzom jazyku (anglický, španielsky, čínsky) v súlade s ich individuálnymi vekovými osobitosťami a vytvárať podmienky na hravú, oddychovú a záujmovú činnosť detí v predškolskom veku. Materskej škole bolo pridelené IČO: 42 335 264. Rozhodnutím MŠVVaŠ SR z 01. júna 2016 bola na základe žiadosti zriaďovateľa materská škola vyradená zo siete škôl a školských zariadení SR s účinnosťou k 12. júlu 2016.

3.3. V zmysle § 19 ods. 2 OZ právnické osoby vznikajú dňom, ku ktorému sú zapísané do obchodného alebo do iného zákonom určeného registra, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje ich vznik inak. Subjekt, ktorý chce vykonávať výchovu a vzdelávanie podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), musí postupovať podľa zákona č. 596/2003 Z. z. Zriaďovateľ, ktorým môže byť právnická alebo fyzická osoba, musí požiadať MŠVVaŠ SR o zaradenie školy alebo školského zariadenia do siete škôl a školských zariadení (§ 16 ods. 1 cit. zákona). Až na základe kladného rozhodnutia o zaradení do siete vznikne danému subjektu právo vykonávať výchovu a vzdelávanie podľa osobitného predpisu a právo na zabezpečenie financovania. Po zaradení školy alebo školského zariadenia do siete vydáva zriaďovateľ zriaďovaciu listinu školy alebo školského zariadenia (§ 16 ods. 6). Žiadosť musí obsahovať zákonom predpísané náležitosti; ak je žiadateľom právnická osoba, zákon vyžaduje aj údaj IČO zriaďovateľa. Z toho vyplýva, že škola, resp. školské zariadenie, ktoré má byť do siete zaradené, môže byť subjekt bez IČO-a. To napokon vyplýva aj z ustanovenia § 27 ods. 6 zák. č. 245/2008 Z. z., podľa ktorého školy podľa odseku 2 písm. b) až i) sú právnickými osobami, v právnych vzťahoch vystupujú vo svojom mene, ak tento zákon neustanovuje inak. Školy podľa odseku 2 písm. a) -

materská škola, j) - jazyková škola a základná škola, ktorá nemá všetky ročníky, sú právnickými osobami, ak tak určí ich zriaďovateľ. V posudzovanej veci zriaďovateľ určil žalobcovi IČO, čo z hľadiska posúdenia jeho právnej subjektivity nie je právne významné. Podstatné je, že škola a školské zariadenie vznikajú zaradením školy do siete škôl a školských zariadení. Z hľadiska právnych účinkov ide o konštitutívny účinok zápisu školy do osobitného registra (zoznamu), ktorým je register škôl a školských zariadení, pretože až právoplatnosťou rozhodnutia o zápise (zaradení) do tohto registra vznikne žiadateľovi ako právnickej osobe právo zriadiť školu alebo školské zariadenie a vykonávať činnosť podľa zák. č. 245/2008 Z. z. Škola, školské zariadenie a elokované pracoviská sa následne zapisujú do Centrálného registra škôl, školských zariadení a elokovaných pracovísk a zriaďovateľov (§ 23a); do tohto registra sa zapisujú údaje na základe právoplatného rozhodnutia o zaradení školy do siete, ako aj zmeny v sieti. Pokiaľ dôjde k vyradeniu školy, školského zariadenia alebo elokovaného pracoviska zo siete, ministerstvo ako správca a prevádzkovateľ systému túto skutočnosť zaznamená v Centrálnom registri.

3.4. Rozhodnutie zriaďovateľa o vyradení žalobcu zo siete škôl a školských zariadení z hľadiska výkladu § 20a ods. 1 OZ znamená zánik subjektu, ktorý je zavŕšený (účinný) rozhodnutím MŠVVaŠ SR o vyradení zo siete škôl a školských zariadení a výmazom z Centrálného registra škôl a školských zariadení. Vyradenie zo siete škôl a výmaz žalobcu z tohto registra, bez ohľadu na to, či zo strany zriaďovateľa bol subjekt zrušený, znamená zánik jeho právnej subjektivity. Inými slovami ak žalobca ako škola môže podľa zák. č. 596/2003 Z. z. vzniknúť a teda existovať zriadením (§ 19) až po zaradení do siete škôl (§ 18 ods. 2 písm. d) OZ), bez zaradenia, resp. po jej vyradení zo siete škôl a školských zariadení školou (už) nie je a vyradenie zo siete má dôsledok zrušenia školy; ide o prípad zrušenia právnickej osoby podľa § 20a ods. 1 OZ. Bez zaradenia v sieti škôl žalobca už školou nie je a ako iný subjekt práva - iný typ právnickej osoby podľa osobitného zákona existovať ani nemôže (napr. ako občianske združenie, nezisková organizácia), lebo v kontexte týchto iných zákonov nie je zriadený. Keďže žalobca nie je subjektom pre registráciu (§ 20a ods. 2 OZ), s jeho zrušením nastáva aj jeho zánik.

3.5. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 CSP zrušil, pretože neboli splnené procesné podmienky konania. Nedostatok spôsobilosti žalobcu byť stranou sporu je neodstrániteľnou podmienkou konania, pre ktorú bolo potrebné konanie zastaviť; z uvedených dôvodov odvolací súd potom ani nepreskúmaval vecnú správnosť rozhodnutia (vyhovujúci výrok rozsudku) namietanú odvolateľom.

3.6. O trovách konania rozhodol podľa 257 CSP, keď v konaní úspešnému žalovanému nepriznal náhradu trov konania, pretože dospel k záveru, že v danej veci existujú dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania. Tieto spočívajú v skutočnosti, že žalobca nemá právnu subjektivitu, a keďže ako subjekt práva neexistuje, nemohol byť ako neexistujúci subjekt zaviazaný ani k náhrade trov konania.

Dovolanie a argumentácia procesných strán

4. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal žalobca (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP.

4.1. Žalobca tvrdil, že odvolací súd porušil právo žalobcu na spravodlivý proces nesprávnym procesným postupom. V predmetnej sporovej veci súd prvej inštancie zamietol návrh žalovaného, ktorým sa domáhal zastavenia konania dôvodiac tým, že žalobca nemá právnu subjektivitu. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca má právnu subjektivitu, a preto tento návrh zamietol. Svoje rozhodnutie oprel o ustanovenie § 18 ods. 1 a 2 a § 20a ods. 1 OZ a § 23 ods. 1 a 2, § 17 ods. 1 písm. a), § 17 ods. 2 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. a § 27 ods. 6 zákona č. 245/2008 Z. z. Súd prvej inštancie vychádzajúc z uvedených zákonných ustanovení, zdôrazňujúc § 23 ods. 1 a 2 zákona č. 596/2003 Z. z., dospel k záveru, že je výlučne len na zriaďovateľovi, kedy rozhodne o zrušení školy, pričom nedodržanie termínu zrušenia školy stanoveného v žiadosti o vyradení z o siete zákon nesankcionuje žiadnym následkom a už vôbec nie zrušením školy ex lege, nakoľko k zrušeniu školy môže dôjsť len právnym úkonom zriaďovateľa školy, ku ktorému nedošlo. Odvolací súd dospel k názoru, že právny záver súdu prvej inštancie o právnej subjektivite nie je správny, teda že žalobca právnu subjektivitu nemá. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie pri posudzovaní právnej subjektivity žalobcu vychádzal z § 20a ods. 2 OZ, dospel k zásadne odlišnému právnemu záveru ako súd prvej inštancie, pričom stranám sporu neumožnil vyjadriť sa k jeho odlišným právnym záverom. Týmto

nesprávnym procesným postupom došlo zo strany odvolacieho súdu k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý súdny proces. Rozhodnutie odvolacieho súdu je preto prekvapivé.

4.2. Navrhol, aby dovolací súd uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že s dovolaním sa nestotožňuje. Nakoľko nie je daný dovolací dôvod navrhol dovolanie odmietnuť, prípadne ako nedôvodne podané zamietnuť.

Posúdenie veci dovolacím súdom

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z vád uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia), znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky). Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

10. Žalobca v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietal porušenie jeho práva na spravodlivý proces postupom odvolacieho súdu, ktorý neumožnil stranám sporu vyjadriť sa k jeho odlišným právnym záverom. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za prekvapivé.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď dovolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má dovolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu

tohto ustanovenia vyjadřili.

13.1. Citované ustanovenie CSP, v ktorom je zakotvená manudukčná (poučovacia) povinnosť súdu, má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. Podstatou manudukčnej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania.

14. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné.

15. Zo spisu vyplýva, že súd prvej inštancie návrh žalovaného na zastavenie konania zamietol, pretože mal existenciu právnej subjektivity žalobcu za preukázanú a tým splnenú namietanú podmienku konania. Okresný súd dôvodil, že je nesporné, že žalobca ako škola bola na základe rozhodnutia žiadosti samotného zriaďovateľa (spoločnosti MULTISOUND JAPAN s. r. o.) rozhodnutím MŠVVaŠ SR z 01. júna 2016 vyradená zo siete škôl a školských zariadení s účinnosťou ku dňu 12. júla 2016, poukazujúc aj na tú skutočnosť, že jedným z dôvodov, ktoré zriaďovateľa školy k tomuto kroku viedli, bola aj absencia účtovnej dokumentácie. Vychádzajúc z vyjadrenie MŠVVaŠ SR, že informáciou, či zriaďovateľ školu zrušil, nedisponuje a súčasné platné predpisy neukladajú zriaďovateľovi zaslať ministerstvu informácie o zrušení školy a právnej úpravy § 23 ods. 1, 2 zákona č. 596/2003 Z. z., podľa ktorej je výlučne len na zriaďovateľovi, kedy rozhodne o zrušení školy, súd prvej inštancie mal za to, že nedodržanie termínu zrušenia školy stanoveného v žiadosti o vyradenie školy zo siete (do 30 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia o vyradení zo siete) zákon nesankcionuje žiadnym následkom, a už vôbec nie zrušením školy ex lege, nakoľko k zrušeniu školy môže dôjsť len právnym úkonom zriaďovateľa školy, ku ktorému podľa čestného prehlásenia zatiaľ nedošlo, preto uzavrel, že nie je dôvod na zastavenie konania, nakoľko žalobca má právnú subjektivitu opierajúc sa o § 18 ods. 1, 2 a § 20a OZ a § 27 ods. 6 školského zákona č. 245/2008 Z. z.

16. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie mal za to, že neboli splnené procesné podmienky konania, preto rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 CSP zrušil a konanie zastavil. Za podstatné považoval, že škola a školské zariadenie vznikajú zaradením školy do siete škôl a školských zariadení. Z hľadiska právnych účinkov ide o konštitutívny účinok zápisu školy do osobitného registra (zoznamu), ktorým je register škôl a školských zariadení, pretože až právoplatnosťou rozhodnutia o zápise (zaradení) do tohto registra vznikne žiadateľovi ako právnickej osobe právo zriaďiť školu alebo školské zariadenie a vykonávať činnosť podľa zák. č. 245/2008 Z. z. Škola, školské zariadenie a elokované pracoviská sa následne zapisujú do Centrálného registra škôl, školských zariadení a elokovaných pracovísk a zriaďovateľov (§ 23a); do tohto registra sa zapisujú údaje na základe právoplatného rozhodnutia o zaradení školy do siete ako aj zmeny v sieti. Pokiaľ dôjde k vyradeniu školy, školského zariadenia alebo elokovaného pracoviska zo siete, ministerstvo ako správca a prevádzkovateľ systému túto skutočnosť zaznamená v Centrálnom registri. Rozhodnutie zriaďovateľa o vyradení žalobcu zo siete škôl a školských zariadení z hľadiska výkladu § 20a ods. 1 Obč. zákonníka znamená zánik subjektu, ktorý je zavŕšený (účinný) rozhodnutím MŠVVaŠ SR o vyradení zo siete škôl a školských zariadení a výmazom z Centrálného registra škôl a školských zariadení. Vyradenie zo siete škôl a výmaz žalobcu z tohto registra, bez ohľadu na to, či zo strany zriaďovateľa bol subjekt zrušený, znamená zánik jeho právnej subjektivity. Inými slovami, ak žalobca ako škola môže podľa zák. č. 596/2003 Z. z. vzniknúť a teda existovať zriadením (§ 19) až po zaradení do siete škôl (§ 18 ods. 2 písm. d) OZ), bez zaradenia, resp. po jej vyradení zo siete škôl a školských zariadení školou (už) nie je a vyradenie zo siete má dôsledok zrušenia školy; ide o prípad zrušenia právnickej osoby podľa § 20a ods. 1 OZ. Bez zaradenia v sieti škôl žalobca už školou nie je a ako iný subjekt práva - iný typ právnickej osoby podľa osobitného zákona existovať ani nemôže (napr. ako občianske združenie, nezisková organizácia), lebo v kontexte týchto iných zákonov nie je zriadený. Keďže žalobca nie je subjektom pre registráciu (§ 20a ods. 2 OZ), s jeho zrušením nastáva aj jeho zánik.

17. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uvádza, že nosné (relevantné) dôvody, na základe ktorých prvoinštančný súd žalobe žalobcu vyhovel, spočívali v jeho právnom závere, že žalobca mal právnú subjektivitu opierajúc sa o § 18 ods. 1, 2 a § 20a OZ a § 27 ods. 6 školského zákona č. 245/2008

Z. z. Odvolací súd v nesúlase s právnymi závermi prvoinštančného súdu o preukázanej právnej subjektivite žalobcu konštatoval opak, a to, že žalobca nemá právnu subjektivitu a neboli splnené procesné podmienky konania. Uvedené ďalej rozvinul spôsobom predtým neuvádzaným a nepoznaným tak prvoinštančným súdom, ako aj sporovými stranami (viď bod 2. a 15. tohto rozhodnutia, resp. odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu). Inak povedané, za určujúce právne posúdenie oba súdy nižšej inštancie síce považovali otázku právnej subjektivity žalobcu, pričom ale rozdielne rozhodli, keď prvoinštančný súd otázku existencie právnej subjektivity žalobcu oprel najmä o § 20a ods. 1 OZ a § 23 ods. 1, 2 zákona č. 596/2003 Z. z., odvolací súd otázku neexistencie právnej subjektivity žalobcu oprel najmä o § 19 ods. 1 a 2 OZ, § 20a ods. 2 OZ, § 15 ods. 1 až 3, § 23a zák. č. 596/2003 Z. z. v platnom znení. Uvedené zákonné ustanovenia súd prvej inštancie neaplikoval a odvolací súd ich považoval pre rozhodnutie za určujúce bez toho, aby si splnil manudukčnú (poučovaciu) povinnosť vyplývajúcu z § 382 CSP. Dovolateľ tak v danej procesnej situácii nemal možnosť namietat' správnosť tohto iného/nového právneho názoru zaujatého odvolacím súdom až v samotnom odvolacom rozhodnutí (navyše od „stola“ bez nariadenia pojednávania), jeho rozhodnutie je tak prekvapivé.

18. Najvyšší súd už v minulosti konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“; odo dňa účinnosti CSP § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f) OSP (R 33/2011). Vzhľadom na prevzatú právnu úpravu vyjadrenú v § 382 CSP pôvodne obsiahnutú v § 213 ods. 2 OSP nie je dôvod nepostupovať podľa zmieneného R 33/2011.

19. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP a znemožneniu práva procesnej strany, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

19.1. Vzhľadom na uvedené je dovolanie žalobcu nielen prípustné podľa § 420 písm. f) CSP, ale tiež dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

Trovy a poučenie o opravnom prostriedku

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.